

még megmaradt és a már elpusztult értékeket. Már korábban is történetek előzetes felmérések, amelyek tulajdonképpen megalapozták a kutatómunkát. Felmértük azokat a területeket, amelyekről a rendkívül részletes korábbi helytörténeti kutatások ellenére hiányosak az ismereteink, ill. rálátásunk nyílt a már rendelkezésre álló fényképes anyagra is.

Már a munka kezdetén is egyértelmű volt, hogy a helyi értékekről és az egykoron itt élt emberek mindennapjairól, munkájáról több száz korabeli fénykép maradt fenn, azonban a saját kutatásaink újabb adalékokkal szolgáltak ehhez az anyaghoz. A településen 20 olyan régi stílusban emelt épület található, amelyeket nyilvántartásba vettünk, lefényképeztünk, majd később a Települési Értéktárba is felvettünk. 2020-ban felhívást intéztünk a település lakosaihoz azzal kapcsolatban, hogy ha valakinek van olyan fényképe, amely az előbbieken említett értékeket és élethelyzeteket örökíti meg, akkor lehetőség szerint juttassák el ezeket hozzánk. Köszönhetően ennek a felhívásnak, több olyan dokumentumot és fényképet kaptunk, amelyek a település épített vagy kulturális értékeit mutatják be a XX. század első feléből. Felkerestük a kevermesi plébániát, ahol szintén értékes fényképekhez jutottunk hozzá. Mivel a helyi temető korábban senki sem mérte fel helytörténeti szempontból, így a feltárómunkát ezzel folytattuk, és igencsak érdekes és meglepő eredményeket kaptunk. Munkánk során több olyan katonának is megtaláltuk a sírját, akik nem voltak feltüntetve a helyi világháborús emlékműveken, illetve a község egykori orvosai, gyógyszereszei és plébánosai közül is többen itt nyugszanak. Az adatgyűjtést levéltári, múzeumi és internetes kutatással egészítettük ki.

Így jutottunk el oda, hogy 2020 decemberében az Agrárminisztérium hungarikumokat népszerűsítő pályázatának segítségével megjelentettük 387 oldalas könyvünket, amelyben fejezetenként dolgoztuk fel a rendelkezésre álló képanyagot. A kép- és

dokumentumanyag közreadása mellett célszerű volt a település történetének bemutatása is, amit a képek mellett közzétett rövid ismertetővel valósítottunk meg. Olyan információk kerültek elő kutatásunknak köszönhetően, amelyeket eddig nem ismertek az emberek, és így felkeltettük az érdeklődésüket a téma iránt. Ez abból a szempontból is nagyon fontos, mert helytörténeti kutatásainkat nem fejeztük be, jelenleg például a temető történetét kutatjuk. Emellett idővel szeretnénk feldolgozni a település kulturális életének történetét, valamint a világháborúk helyi vonatkozásait is, amelyhez minden Kevermesen élő és innen elszármazott személy segítségére számítunk.

(Lunkné Magyar Ágnes-Bozó László: Kevermes képes története. Kevermes Nagyközség Önkéntes Tűzoltó Egyesülete, Kevermes, 2020. 387 oldal)

Lunkné Magyar Ágnes-Bozó László

A BÁNÁTI LEÁNYNEVELÉS SZOLGÁLATÁBAN

A szerző, Németh Ferenc a bánáti művelődéstörténet újabb, fontos kötetével lepte meg a múltunk és a közéletünk iránt érdeklődő olvasókat. A kiadvány egyben az *Acta Historica Hungarica* SSND sorozat harmadik kötete a Boldogasszony Iskolanővérek rendtartomány gondozásában.

A Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek női szerzetesrend (SSND) bánáti tevékenységéhez Tornay Krisztina M. Petra írt ajánlást, valamint alapos bevezetőt, amelyből a kongregáció megalakulásának előzményeit, bajorországi létrejöttét, a magyar tartomány temesvári megalakulását (1858), a délvidéki fejleményeket ismerhetjük meg, s azt is megtudhatjuk, hogy a rend nevét Boldogasszony Iskolanővérekre változtatta 2011-ben a magyar rendtartomány. A bevezetőben rövid kitekintést találunk az „*unokatestvérek*”, a Kalocsai-Bácsi Iskolanővérek kongregációjára is.

Németh Ferenc a rendházak krónikái, a plébániák *Historia Domusai*, a korabeli sajtó adatai és saját levéltári kutatásai alapján írta meg a mostani szerbiai Bánát területén alapított három filia – a verseci (1864), a nagybecskereki (1880) és a nákófalvi (1904, 1947-től kényszerből nagyikindai) – történetét. Azt a szerzővel együtt sajnálhatjuk, hogy a legrégebbi fiókházról, a verseciről maradt fenn a legkevesebb levéltári anyag.

A könyvben sorjáznak az évszámok, dátumok, nevek, címek, adatok, mégis érdekesítő olvasmány. Jómagam szinte le sem tudtam tenni a könyvet: érdekelt a nővérek sorsa, és a bizonytalanság, hanyattatás, a megpróbáltatások, meghurcoltatások, a kila-koltatások megismerése után/közben gyakran fölvettem magamnak a kérdést, hogy mi jöhet még. És jöttek az iskolabezárások, az ingatlanok államosításai, rendőri és titkosrendőri zaklatások (a két világháború között), fizikai bántalmazás (az 1950-es évek végén)... Persze voltak békés, örömteli időszakok is a rend történetében, például az első világháború előtti évtizedek, a gyarapodás évtizedei. A rend, az ország, a nemzet jubileumainak meghitt ünnepléseiről meleg hangon számol be a szerző. S bemutatja azokat a jótévedőket és mecénásokat is, akiket a Gondviselés rendelt az iskolanővérek segítségére, támogatására. Két kiragadott példa az egyházi segítő előljárók közül: Bonnaz Sándor csanádi püspök és Jung Tamás címzetes bánáti püspök. Világi támogatók: Szathmári Mihanovich Karolina az iskolanővérek nagybecskereki meglepedését tette lehetővé, s ugyanez köszönhető Nákófalván San Marco Nákó Miléva hercegnőnek.

A könyv erőssége, hogy a történelem iránt érdeklődők haszonnal forgathatják, mert a szerző az iskolanővérek tevékenységének történetét beleszövi a nagy változások (impériumváltás, világháborúk, szerbiai rendszerváltás) helyi eseményeibe. A kötet másik erősségét képezi a közel százharminc fotó – ezek időrendben mutatják

be a dokumentumokat, a mecénásokat, az épületeket (templomok, kápolnák, oltárok, zárdaházak...), de legfőképp a nővéreket, növendékeiket és tevékenységüket. Ezek a képek szeretetről, az összetartozásról, az egymásra figyelésről szólnak, rajtuk a moly az uralkodó. Egészen kivételes pillanatok is feltáruznak előttünk, például az, amikor Alix nővér és Bernadett nővér 1996-ban II. János Pál pápa audienciáján vett részt Rómában (279. oldal). A kötet különös színfoltja még három szerzetesnővér papírra vetett emlékezése is.

S ha végigolvasuk a szöveget, vagy végiglapozzuk a könyv fotóit, kirajzolódik előttünk bizonyos átalakulás: a kezdeti évtizedek nagyon sikeres leánynevelési és tanítási gyakorlata mellett az iskolanővérek mindinkább egyházi kisegítői és pasztorációs tevékenységet is folytattak. Áldásos ténykedésük ma már kiterjed gyermekekre, fiatalokra, tanulóifjúságra és felnőttekre egyaránt.

Végezetül: megindító, keresztényi cselekedet, hogy a kötet első lapján Lobmayer Ágnes M. Judit tartományfőnöknő az Úr áldását kéri valamennyi bánáti nővérré, a könyv megalkotóira és olvasóira is.

Köszönöm az Isten tiszteletével, ember szeretettel gondosan megformált, megalkotott könyvet a Boldogasszony Iskolanővéreknek és Németh Ferencnek! Őszinte szívvel ajánlom az Olvasónak!

(Németh Ferenc: A leánynevelés szolgálatában. A Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek (Boldogasszony Iskolanővérek) Bánátban 1864–2005. Acta Historica Hungarica SSND 3. Boldogasszony Iskolanővérek, H. n. 2020. 292 oldal)

Kónya Sándor

